

- forudsætningsniveauet er for højt
- mangler mulighed for identifikation, fordi synsvinklen ligger hos eksperterne
- at historierne ikke anskueliggøres i tid og rum.

Flere af hovedresultaterne burde med selv beskeden midler let kunne omsættes i en mere forståelig radioavis. Det er påfaldende - og dette er min private fortolkning - at det sker i så beskedent omfang. Er det dovenskab eller arrogance over for lytterne?

Måske fordi Radioavisens kernelyttere er mænd med høj uddannelse og den produceres af mænd, der gerne ville have haft sådan en. Eller sagt med andre ord: Radioavisen ønsker måske slet ikke at blive mere forståelig, men vil hellere være en autoritet, der *lyder* kvalificeret professionelt og korrekt. Det giver trods alt mere status blandt de overvejende mandlige embedsmænd, eksperter og politikere, som Radioavisens ledelse og medarbejdere omgås til dagligt. Men disse grupper udgør nu engang højst 1-3 % af Radioavisens lyttere!

Ib og Ulla Bondebjerg: *Medier og samfund*. Borgen 1990, 192 s.

Anmeldt af: lektor Birgitte Tufte, Danmarks Lærerehøjskole.

Dette er en undervisningsbog, beregnet til gymnasiet. Den henvender sig også til andre, som interesserer sig for den samfundsmæssige og indholdsmæssige side af 90'ernes massemedier.

Bogens anslag er bogdropper-debat, for derfra at diskutere det lødige/underlødige i et historisk perspektiv og i forhold til de unge - og de forandringer i ungdomskulturen, som har fundet sted siden anden verdenskrig. Der lægges særlig vægt på 80'ernes ungdomskultur og dens placering i det generelle kultur- og mediemønster.

Kapitel 2 omhandler de kønsspecifikke forskelle i mediebrug, også hvad angår de unge - såvel på det kvantita-

tive som på det kvalitative plan. Også hvad angår unge og computere har der vist sig at være kønsspecifikke forskelle, påpeger bogens forfattere. I det næste kapitel diskuteres computeren i det pædagogiske arbejde - og det samfunds- og uddannelsesmæssige perspektiv understreges:

"Den funktion informationsteknologien får i uddannelse og socialisering hænger i sidste instans sammen med, hvilket samfund vi ønsker skal udvikles med teknologien. Et mere decentralt og demokratisk, hvor den bruges til at sprede viden og magt og give den enkelte større muligheder for selv at søge og bruge informationer, eller et mere centraliseret og hierarkiseret samfund, hvor nogle behersker teknologien kreativt, mens andre blot betjener den".

De følgende to kapitler er af mere teoretisk art og formidler på en klar og pædagogisk måde stof som Freuds teorier om socialisation og jeg-dannelse, narcissisme og hjerneteorier, og ikke mindst diskuteres den traditionelle mediepåvirknings- og forfaldstese, som det bl.a. er formuleret af Neil Postman. Med afsæt i modtageroplevelsen drøftes reklamen som en afspejling af kulturens udvikling og massemediernes øvrige genrer. Den teoretiske gennemgang af "kommunikation" omfatter et kort rids af massemediernes udvikling og hovedtendenserne indenfor massekommunikationsforskningen.

I kapitlerne om TV-institutionsanalyse og TV-genrer behandles det indholdsmæssige - herunder de nye blandingformer på TV-skærmen. Til at illustrere teorierne om genreblandinger, overskridelse og forandring - og som eksempel på "gamle" genrer - omtales en række TV-programmer, eksempelvis nyhedsudsendelser, ungdomsudsendelser, TV-serier, dokumentarprogrammer, musikvideoer m.m.

Kap. 8 og 9 drejer sig om medierne i Danmark og internationalt set - ud fra en økonomisk/samfundsmæssig synsvinkel. I bogens sidste kapitel drøftes "fremtidens mediesamfund" ud

fra en nuanceret holdning til mulige konsekvenser af den udvikling, som finder sted i øjeblikket, og bogens forfattere tager afstand fra det skræmmebillede, som ofte tegnes, når mediernes fremtid er til debat.

Bogen er primært skrevet med henblik på samfundsfag og dansk - men også i forhold til faget film- og TV-kundskab i gymnasiet. At kræve hele bogen læst af gymnasiaster vil nok være en lidt stor mundfuld, men - som der også gøres opmærksom på i forordet - vil den med fordel kunne bruges i dele. Dens force er, at den kobler et indholdsanalytisk og et samfundsmæssigt perspektiv, hvorved den opfylder et behov blandt studerende og undervisere.

At den er brugbar i gymnasiet er der ingen tvivl om, men at den også kan bruges i andre sammenhænge bl.a. af folkeskolelærere i forhold til deres medieundervisning i folkeskolens ældste klasser og som grundbog på Danmarks Lærerhøjskole, er der p.t. et halvt års empiri på. Den vil også være velegnet som grundbog til dele af grunduddannelsen på de højere læreranstalter. I sammenhænge hvor man har brug for at diskutere delemerer er bogen nyttig, fordi den har et overskueligt indeks og en god litteratur- og materialevejledning.

Frands Mortensen, Jørgen Poulsen og Jørgen Stigel (red.): *Mediehåndbogen*, Gyldendal 1990, 392 s., kr. 330,-.

Anmeldt af: Elsebeth Korsgaard, Kolding Amtsgymnasium

Mediehåndbogen er på flere måder et digert værk. Bogen er på 392 sider, og den indeholder et solidt baggrundsmateriale til analyse af massekommunikative tekster og billeder. Den præsenteres som en opslagsbog og lærebog. Dens hoveddel består af et emneordsafsnit, hvor brugeren kan slå op og få en fyldig beskrivelse af et ønsket emne.

I afsnittet gives der en udførlig beskrivelse af ialt 102 emner. De dækker stort set alle former for massekommunikation, fra den traditionelle skrevne presse til de mere avancerede datamedier. Ved at slå op i dette emneafsnit kan man få viden, som kan anvendes på forskellige analyse-niveauer. Man kan hente forklaringer til analyse af den enkelte medietekst (f.eks. reportagen og kommentaren), man kan få beskrivelser af medietyper (f.eks. sensationsavis og TV 2), og man kan få oplysninger til brug ved institutions- og organisationsanalyser (f.eks. International regulering af radio og TV og DR). Dette er blot eksempler, der skal illustrere bogens bredde og fleksibilitet.

Ser man nærmere på enkelte emneord, får man dokumentation for, at bogen også er brugbar som lærebog. Mange af emneordsbeskrivelserne er omfattende, og som eksempel kan nævnes, at man får syv sider stof om Danmarks Radio. Opslaget omfatter DR's historie, produktion, styrelse og begreber som alsidighed og neutralitet. Emner af medieteoretisk karakter behandles bl.a. under opslaget "Forståelsesformer og reception". Her kan man læse om forholdet mellem mediebudskabet og modtageren, og her findes bl.a. en omtale af receptionsteorien.

I bogens indledning gives der et eksempel på, hvorledes man i undervisningssammenhænge kan anvende bogen på flere analyseniveauer. Det er et afsnit, der kort præciserer, hvilke elementer, der bør medtænkes i enhver medieanalyse. Her gives et godt bud på, hvad der er det særlige ved en massekommunikativ tekst til forskel fra f.eks. en skønlitterær tekst. Afsnittet kan anvendes som introduktionstekst til arbejdet med massekommunikation i en klasse. Men også mange undervisere kan med udbytte læse dette afsnit, inden de skal tilrettelægge et undervisningsforløb.

Bagerst i bogen findes en del statistisk materiale om oplagstal og medieforbrug m.m. Endelig indeholder bogen et afsnit om mediernes udvikling i

Danmark. Tyngden i dette afsnit ligger på udviklingen indtil 1970. Det er en mangel, at de sidste tyve års mediehistorie ikke er behandlet med samme omhu. Mediehistorien til og med sensationspressen er skrevet. Det er mere påtrængende at få beskrevet de seneste årtiers eksplosive medieudvikling. Det er den mediehistorie, som brugerne af denne bog er vokset op med.

Som helhed kan bogen varmt anbefales. Bogens force er, at den tydeligt bærer præg af at være skrevet af mennesker med sagkundskab. Og den er samtidig skrevet i et sprog, som gør det muligt for eleverne i gymnasiet og HF selv at anvende den. Prisen og de stramme budgetter taget i betragtning bliver det sikkert ikke en bog, der hjemkøbes i mange classesæt. Men *Mediehåndbogen* bør være tilgængelig i et passende antal eksemplarer, som bl.a. kan anvendes til projekt- og gruppearbejde.

Sven Ross: *Samhällsklasser i TV-fiktion. Social position och kulturellt utrymme*, MASS 13, Centrum för masskommunikationsforskning, Stockholms Universitet, 1988, 66 s. + bilag.

Kjell Nowak, Hans Strand, Gunnar Andrén, Sven Ross & Cecilia von Feilitzen: *Folket i TV. Demografi och social struktur i televisionens innehåll*, MASS 14, Centrum för masskommunikationsforskning, Stockholms Universitet, 1989, 116 s.

Tove Holmqvist: *Teve som ritual. Symboliska påståenden om social skiktning i 12 fiktionsprogram*, MASS 15, Centrum för masskommunikationsforskning, Stockholms Universitet, 1989, 98 s.

Anmeldt af: lektor Jørgen Bang, Århus Universitet.

Vi har nok allesammen en fornemmelse af, at det samfundsbillede, som tegnes i TV, ikke svarer til virkeligheden. Men hvordan det afviger, og hvad et

betyder for seerne, at det afviger, ved vi meget lidt om.

I et stort anlagt forskningsprojekt kaldt *Televisionens idévärld* har en række forskere ved Centrum för masskommunikationsforskning, Stockholms Universitet sat sig for at belyse denne problemstilling nærmere. De har systematisk gennemgået indholdet i 100 timers TV-udsendelser på svensk TV, hvori programfordelingen på kategorier og genre er repræsentativ.

Modsat tidligere undersøgelser, som tager udgangspunkt i programmer, tager denne undersøgelse afsæt i det samlede TV-udbud som et flow - et tidsforløb. I konsekvens heraf er materialet, som undersøgelsen bygger på, ikke hele udvalgte programmer men tidsudsnit, som medtager alt, også trailers, forhåndsannonceringer, m.m.

Fordelen ved denne metode er, at den giver større repræsentativitet for indholdet som en helhed, men til gengæld også mindre eller ingen mulighed for at forstå indholdet i helheder. Det fundamentale spørgsmål for dette projekt er derfor, om det er rigtigt, at TV-seeren ser TV-programmet som et flow uden større forskelle mellem de forskellige programmer, eller om sammenhængen skabes for seeren indenfor de enkelte programmers rammer, hvorefter disse "helheder" interagerer med hinanden i seerens bevidsthed.

Denne problemstilling behandles ikke i nærværende projekt, men vil blive sat i centrum for et kommende projekt ved Centrum för masskommunikationsforskning om seerens modtagelse af TV.

Efter denne lidt kritiske bemærkning til projektet som helhed vil jeg se nærmere på de tre publikationer. Og lad mig begynde med MASS 14: *Folket i TV*, fordi den er en direkte afrapportering fra det store projekt. Den består af fire artikler: Gunnar Andrén skriver om *Kön, kultur och samhälle*, Cecilia von Feilitzen om *Barn, ungdomar, vuxne och äldre i TV*, Kjell Nowak og Sven Ross om *Samhällsklas-*

serna i TV og Hans Strand om *Nationalitet i svensk TV*.

Alle artiklerne gør en del ud af at præsentere tidligere undersøgelser på området, at diskutere tidsamlingsmetodens fordele, og at fremlægge resultaterne fra denne undersøgelse. Den mest spændende del af artiklerne er imidlertid forfatterens overvejelser over, hvorfor indholdet i TV er udformet, som det er, og hvilke konsekvenser det kan have for seerne. I disse overvejelser inddrages og diskuteres massekommunikationsforskningens forskellige teorier om magt, refleksion, effekt, mm.

MASS 13: *Samhällsklasser i TV-fiktion* af Sven Ross er en specialstudie indenfor projektet. Han gennemfører en kvantitativ undersøgelse ud fra tidssampling af alle de fiktionsprogrammer, som blev sendt i svensk TV på syv udvalgte dage i 1982 med henblik på en registrering af personernes sociale tilhørsforhold.

Foruden en præsentation af undersøgelsens resultater rummer denne rapport også en udførlig introduktion til tidligere forskning på området og en fyldig diskussion af fiktionsindholdets mulige betydning for seerne. Både magtstrukturen i samfundet, den internaliserede kultur, det dramatiske potentiale i programmet og produktionskulturen i produktionsorganisationen inddrages i disse overvejelser.

MASS 15: *Teve som ritual* af Tove Holmquist er også en specialstudie under projektet. Men den bygger ikke på tidssampling, derimod har Tove Holmquist udvalgt 12 realistiske fiktionsprogrammer ud af de 70, som indgår i den store undersøgelsesmateriale, til en nærmere kvalitativ indholdsanalyse.

Analyserne præsenteres i en meget stram form, som muliggør en kvantitativ orienteret optælling og sammenligning af rollefordelingen i de forskellige programmer. Det spændende ved rapporten er den afsluttende diskussion af TV som ritual, hvor Tove Holmquist inddrager teorier om betydningsdannelse fra Eco og Ricoeur samt ritual- (især Moore & Myerhoffs

model) og myteteorier. Dette er et spændende alternativ til den store undersøgelses resultater.

Alt i alt er det kombinationen af teori og empiri, som gør disse tre publikationer i MASS-serien værd at læse.

Michael Bruun Andersen og Peter Larsen. *Film og Samfund*, Sekvens. Skriftrække fra Institut for Film, TV og Kommunikation, Københavns Universitet, 1989, 385 s.

Anmeldt af: lic.phil. Edvin Kau, Institut for Informations- og Medievidenskab, Århus Universitet.

Déja vu

Der er udkommet en ny, gammel bog. Michael Bruun Andersens og Peter Larsens *Film og Samfund* lå klar i manuskript i 1981, men er først kommet på tryk i 1989 og på disken i april 1990. At stifte bekendtskab med den her i 90'erne er da også som at opleve et gedigent déjà vu. Den kan virke som en kolossalt forvokset udgave af analyserne i bogen *Filmanalyser. Historien i filmen* (Røde Hane, 1974). Og stofindsamling, forskning, analyser og manuskriptudarbejdelse op til 81 må da også have ligget i forlængelse af det arbejde, de to forfattere som både redaktører og bidragydere gjorde i forbindelse med dette værk. Med dyder og lyder skriver *Film og Samfund* sig ind i 70'ernes udvikling af en analysematrice, der med dens egne ord vil "forstå og fastholde film og filmforståelsen i en samfundsmæssig sammenhæng".

Med Claude Chabrols film *Dyret skal dø* (1969) som analyseeksempel opridses og gennemkøres hele analysemetodens apparatur. Kapitel for kapitel redegør Andersen og Larsen for: 1) den filmkritiske tradition og dens mangler i forhold til deres projekt med deraf følgende ønsker om selv at forsø-